

Naar een gelijk speelveld voor ouders in het basisonderwijs?

Onderzoek naar de toelating op basisscholen in Utrecht

beknopte samenvatting

<http://www.gemengdescholen.nl/#Nieuws>

Guido Walraven
Anton Boonen
Paco Lucassen
Jeroen Peters

kenniscentrum
gemengde scholen

in samenwerking met

KENNISCENTRUM
SOCIALE INNOVATIE
HOOGESCHOOL
UTRECHT

LECTORAAT PARTICIPATIE EN STEDELIJKE
ONTWIKKELING

Op verzoek van de gemeenteraad en in opdracht van de wethouder is onderzocht hoe het beleid en de praktijk van aanmelden en toelaten eruit ziet bij basisscholen in Utrecht. Is er daarbij sprake van een gelijk speelveld voor ouders?

Beleid

Onze bevindingen over het geformuleerde beleid leiden tot de volgende conclusies. De eerste conclusie is dat er geen sprake is van een gelijk speelveld voor ouders bij de wettelijke inschrijving van hun kind op driejarige leeftijd. De reden hiervoor is dat er met vooraanmeldingen gewerkt wordt die automatisch leiden tot toelating. De tweede conclusie is dat grofweg 9 van de 10 scholen hun website kunnen verbeteren ten aanzien van goede en heldere informatie over hun toelatingsbeleid. Wij achten de situatie rond het beleid zorgelijk, onder meer vanwege de effecten op kansengelijkheid.

Er zijn in Utrecht 18 schoolbesturen en 110 basisscholen. Wij hebben van 8 schoolbesturen stukken ontvangen en kunnen een reëel beeld geven van het beleid van die besturen en rond de 100 scholen die daaronder vallen. Wij hebben de websites bekeken van alle scholen en kunnen daar een reëel beeld van geven.

Praktijk

Onze bevindingen over de praktijk leiden tot de volgende conclusies. Er is ook in de praktijk geen sprake van een gelijk speelveld voor ouders bij de wettelijke inschrijving van hun kind op driejarige leeftijd. Er wordt namelijk gewerkt met vooraanmelding met automatische plaatsing en met de spelregel 'wie het eerst komt, het eerst maalt'. De wettelijke leeftijd van drie jaar wordt meestal niet genoemd.

In de praktijk is er veelal ook geen sprake van heldere en goede informatie over het toelatingsbeleid en hoe dat in de praktijk wordt gebracht. Iedere school lijkt een eigen beleid en praktijk te voeren en dat leidt tot onzekerheid en stress bij ouders. De geïnterviewde directeuren zijn er ook niet tevreden over.

Ook de praktijksituatie achten wij zorgelijk, mede vanwege de effecten op kansengelijkheid.

Informatie over de praktijk hebben we verzameld via interviews met 14 directeuren en 14 ouders. Wij kunnen een reëel beeld geven van de praktijk in vier geselecteerde wijken, waar we 12 scholen van de drie grootste besturen hebben onderzocht (en 12 directeuren en 5 ouders hebben geïnterviewd). Daarnaast kunnen we een reëel beeld geven van de ervaringen van 2 directeuren en 9 ouders die hebben gereageerd op onze open uitnodiging om contact op te nemen.

Aanbevelingen

Het onderzoek levert aanknopingspunten om iets aan de zorgelijke situatie te doen. Een gelijk speelveld voor toelating tot basisscholen hangt samen met onder meer kansengelijkheid en segregatie. Daardoor is het onderwerp complex en taai; er bestaan geen gemakkelijke oplossingen voor. Toch hoeft dat niet tot verlamming te leiden, want schoolbesturen en gemeente zijn bij uitstek geschikt om die complexiteit aan te pakken. Onze aanbevelingen richten zich daarom met name op hoe zij dat kunnen organiseren en doen.

De sinds 2014 geldende wettelijke aanmeldleeftijd van 3 jaar biedt een uitstekende basis om een transparant toelatingsbeleid te formuleren voor de hele stad Utrecht en dat beleid consistent uit te voeren. Met andere woorden om een gelijk speelveld voor alle ouders op te bouwen. Want wanneer je je aan die leeftijd houdt, dan stop je met vooraanmeldingen en automatisch plaatsen van kinderen (want dat is in strijd met de wet). Dan maakt het niet uit of een ouder zich een jaar of een uur voor de deadline aanmeldt. Want als alle aanmeldingen van een leeftijdsgroep op eenzelfde moment op tafel komen, dan hebben alle ouders evenveel kans op een plaats op de school van hun voorkeur. Dat is een goed begin.

Maar het is zeker niet genoeg, want het lost de problemen die (geïnterviewde) schooldirecteuren en ouders ervaren niet allemaal op. Onderwerpen als een heldere procedures voor de hele stad en goede communicatie daarover met ouders moeten dan nog worden aangepakt. Bovendien moet gekeken worden naar wat er nodig is om de aanmeldleeftijd te handhaven en de aanbevelingen op te pakken. In het algemeen worden bij de aanpak van complexe of taaie vraagstukken dan vaak genoemd: gedeeld gevoel van urgentie van de problematiek, draagvlak, commitment en een gemeenschappelijke visie. Ons onderzoek laat zien, dat er op al die punten onder de geïnterviewden een substantiële mate van overeenstemming is. Er is iets aan de hand en er moet iets gebeuren, zo vindt men.

Steun en momentum

Er zijn signalen dat die overeenstemming breder is dan alleen de geïnterviewden. Eerste signalen zijn de motie van de gemeenteraad en de steun voor het onderzoek van wethouder en schoolbesturen (de Utrechtse Onderwijs Agenda).

Een ander signaal is de aansluiting van Utrecht bij de landelijke Gelijke Kansen Alliantie en de lokale agenda die daarvoor is ontwikkeld (die op 7 mei 2020 openbaar is gemaakt). Daaruit blijkt eens te meer dat aanmelding en toelating onderdeel zijn van de problematiek rond (on)gelijke kansen. De lokale agenda is samen met schoolbesturen opgesteld en die schoolbesturen willen gezamenlijk de volle verantwoordelijkheid nemen voor transparant aanmeldbeleid dat recht doet aan gelijke kansen voor alle kinderen en dat uiteraard voldoet aan de wet. Ook dat is een signaal dat op overeenstemming wijst.

Onze aanbevelingen zijn in eerste instantie gericht aan schoolbesturen en gemeente; ze kunnen zoveel mogelijk samen met de scholen en ouders worden uitgewerkt en opgepakt. Uiteraard kan de gemeenteraad daar ook een rol bij spelen. Bijvoorbeeld door mee te denken en te stimuleren dat duurzame resultaten worden beoogd en bereikt, door de Gelijke Kansen Alliantie consequent als kader te benutten en aansluiting daarbij als momentum te gebruiken.

